

KONKURS CHEMICZNY DLA UCZNIÓW GIMNAZJÓW

II ETAP REJONOWY

16 listopada 2012

Ważne informacje:

1. Masz 90 minut na rozwiązanie wszystkich zadań.
2. W każdym zadaniu zaznacz kółkiem wybraną odpowiedź A, B, C lub D.
3. Pisz długopisem lub piórem, nie używaj ołówka ani korektora. Jeżeli się pomylisz, przekreśl błąd i zaznacz inną odpowiedź.
4. Na końcu arkusza jest zamieszczony układ okresowy pierwiastków i tabela rozpuszczalności.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.

Życzymy powodzenia!

Maksymalna liczba punktów		100%
Uzyskana liczba punktów		%
Podpis osoby sprawdzającej		

UCZESTNIKU !

Przed Tobą test wielokrotnego wyboru stanowiący 20 zadań zamkniętych oraz 3 zadania otwarte. Uważnie czytaj każde zadanie zamknięte i zdecyduj, która z podanych odpowiedzi jest według Ciebie poprawna. Pamiętaj, że tylko jedna jest prawdziwa.

Podczas pracy korzystaj z układu okresowego pierwiastków chemicznych oraz tablicy rozpuszczalności soli i wodorotlenków, zastosuj również liczbę Avogadra $N_A = 6,02 \cdot 10^{23}$, oraz objętość molową gazów w warunkach normalnych $V = 22,4 \text{ mol/dm}^3$.

Powodzenia!

• **Informacja do zadań 1 i 2**

Przeprowadzono doświadczenie według opisu: do kolby z wrzącą wodą wprowadzono nad powierzchnię cieczy łyżeczkę z palącym się magnezem, a wydzielający się gaz zbierano do balonika założonego na tubus kolby.

- Wybierz równanie poprawnie opisujące reakcję zachodzącą podczas doświadczenia.

A. $\text{Mg}(\text{OH})_2 \rightarrow \text{H}_2\text{O}_{(\text{gaz})} + \text{MgO}$	C. $2\text{Mg} + 2\text{H}_2\text{O}_{(\text{ciecz})} \rightarrow 2\text{MgH}_2 + \text{O}_2$
B. $\text{Mg} + \text{H}_2\text{O}_{(\text{gaz})} \rightarrow \text{MgO} + \text{H}_2$	D. $\text{Mg} + 2\text{H}_2\text{O}_{(\text{ciecz})} \rightarrow \text{MgO}_2 + 2\text{H}_2$
- Wskaż substancje pełniące rolę utleniacza i reduktora w reakcji przeprowadzonej w tym doświadczeniu.

	Utleniacz	Reduktor
A.	para wodna	magnez
B.	wodór	magnez
C.	tlenek magnezu	wodór
D.	magnez	para wodna

- Wskaż liczbę atomów wodoru w jednej cząsteczce wodoru.

A. 2	B. $12,04 \cdot 10^{23}$	C. $6,02 \cdot 10^{23}$	D. $3,01 \cdot 10^{23}$

• **Informacja do zadań 4 i 5**

Uczeń przeprowadził elektrolizę z użyciem elektrod platynowych jednego roztworu wodnego wybranego spośród roztworów: chlorku sodu, chlorku miedzi(II), siarczanu(VI) sodu i siarczanu(VI) miedzi(II).

Zapisał obserwacje: katoda pokryła się warstwą czerwonej metalicznej substancji, przy anodzie wydzielal się żółtozielony gaz.

- Wskaż roztwór, który uczeń poddał elektrolizie.

A. $\text{NaCl}_{(\text{aq})}$	C. $\text{Na}_2\text{SO}_4_{(\text{aq})}$
B. $\text{CuCl}_2_{(\text{aq})}$	D. $\text{CuSO}_4_{(\text{aq})}$
- Wybierz równania elektrodowe poprawnie opisujące przeprowadzoną przez ucznia elektrolizę.

	Równanie reakcji katodowej	Równanie reakcji anodowej
A.	$\text{Cu} \rightarrow \text{Cu}^{2+} + 2\text{e}$	$\text{Cl}_2 + 2\text{e} \rightarrow 2\text{Cl}^-$
B.	$\text{Na}^+ + \text{e} \rightarrow \text{Na}$	$2\text{H}_2\text{O} \rightarrow \text{O}_2 + 4\text{e} + 4\text{H}^+$
C.	$\text{Cu}^{2+} + 2\text{e} \rightarrow \text{Cu}$	$2\text{Cl}^- \rightarrow \text{Cl}_2 + 2\text{e}$
D.	$2\text{H}_2\text{O} + 2\text{e} \rightarrow \text{H}_2 + 2\text{OH}^-$	$2\text{H}_2\text{O} \rightarrow \text{O}_2 + 4\text{e} + 4\text{H}^+$

- Wybierz najskuteczniejszą metodę rozdzielania mieszaniny piasku i wody.

A. chromatografia	B. desaturacja	C. filtracja	D. krystalizacja

7. Określ, ile i jakich wiązań znajduje się w jonie NH_4^+ .

	Wiązania kowalencyjne spolaryzowane	
	łącznie	w tym koordynacyjne
A.	4	1
B.	3	0
C.	2	2
D.	3	1

8. Wybierz równanie tej reakcji, która nie jest reakcją utleniania-redukcji.

- A. $2\text{F}_2 + 2\text{H}_2\text{O} \rightarrow 4\text{HF} + \text{O}_2$
 B. $\text{Zn} + \text{Pb}(\text{NO}_3)_2 \rightarrow \text{Zn}(\text{NO}_3)_2 + \text{Pb}$
 C. $\text{FeCl}_3 + 3\text{NaOH} \rightarrow \text{Fe}(\text{OH})_3 + 3\text{NaCl}$
 D. $\text{Mg} + \text{H}_2\text{SO}_4 \rightarrow \text{MgSO}_4 + \text{H}_2$

• **Informacja do zadań 9 i 10**

W magazynie odczynników znajdują się następujące substancje stałe: wodorotlenek sodu, wodorotlenek żelaza(II), chlorek miedzi(II), chlorek sodu.

9. Wybierz z magazynu te substancje, które całkowicie rozpuszczą się w wodzie i po zmieszaniu powstałych roztworów spowodują wyraźne widoczne wytrącenie się osadu.

- A. NaOH i NaCl
 B. NaOH i CuCl_2
 C. $\text{Fe}(\text{OH})_2$ i NaOH
 D. $\text{Fe}(\text{OH})_2$ i CuCl_2

10. Wybierz z magazynu tę substancję, której wodny roztwór poddany elektrolizie na elektrodach platynowych pozwoli na praktyczne otrzymanie tlenu i wodoru.

- A. NaOH B. $\text{Fe}(\text{OH})_2$ C. NaCl D. CuCl_2

11. Wybierz poprawne wartości masy i objętości (w warunkach normalnych) próbki tlenu zawierającej $12,04 \cdot 10^{23}$ cząsteczek tlenu.

	Masa próbki	Objętość próbki
A.	64 g	44,8 dm ³
B.	32 g	22,4 dm ³
C.	128 g	44,8 dm ³
D.	64 g	22,4 dm ³

12. Oblicz stopnie utlenienia manganu w związkach chemicznych o podanych w tabeli wzorach.

	KMnO_4	K_2MnO_4	MnSO_4
A.	VII	VII	II
B.	- VII	- VI	- II
C.	III	II	III
D.	VII	VI	II

13. Wskaż parę izotopów.

- A. ${}^{37}_{17}\text{E}$ i ${}^{37}_{15}\text{E}$ B. ${}^{36}_{16}\text{E}$ i ${}^{37}_{17}\text{E}$ C. ${}^{36}_{16}\text{E}$ i ${}^{33}_{16}\text{E}$ D. ${}^{40}_{18}\text{E}$ i ${}^{38}_{19}\text{E}$

14. Określ położenie pierwiastka GERMAN w układzie okresowym pierwiastków chemicznych.

- A. numer grupy 4, numer okresu 4 C. numer grupy 4, numer okresu 14
 B. numer grupy 14, numer okresu 4 D. numer grupy 14, numer okresu 3

Informacja do zadań 15 i 16

Temperatura, K	273	293	313	333	353
	Rozpuszczalność, g/100 g wody				
Chlorek rtęci(II)	8	7	10	15	25
Chloran(V) potasu	5	7	15	25	35

15. Korzystając z informacji o rozpuszczalności HgCl_2 i KClO_3 w wodzie w zależności od temperatury, zaznacz zdania prawdziwe.

1.	W celu sporządzenia roztworów nasyconych obu soli w $T=293$ K należy odważyć jednakowe masy obu soli i rozpuścić każdą w 100 g wody.
2.	Po ochłodzeniu do $T=273$ K roztworów obu soli nasyconych w $T=293$ K, wodny roztwór KClO_3 nadal pozostanie nasyconym roztworem, a wodny roztwór HgCl_2 stanie się roztworem nienasyconym.
3.	Wprowadzenie 15 g każdej z soli do 100 g wody pozwoli na przygotowanie nasyconych roztworów obu soli w $T=313$ K.
4.	W zakresie temperatur 313 – 353 K lepiej rozpuszczalną solą jest KClO_3 .

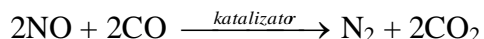
- A. wszystkie zdania C. zdanie 1 i 4
 B. zdanie 1, 2, 4 D. zdanie 1, 3, 4

16. Korzystając z podanej informacji, oblicz stężenie procentowe nasyconego roztworu chloranu(V) potasu w $T=333$ K.

- A. 25% B. 20% C. 13% D. 15%

• **Informacja do zadań 17 i 18**

W celu usunięcia tlenku azotu(II) z gazów spalinowych można stosować katalityczną redukcję tlenku azotu(II) tlenkiem węgla(II), zachodzącą według równania:

17. Przyporządkuj literom X, Y, Z obliczone wartości liczby moli substratu i produktów.

	NO	CO	N_2	CO_2
Liczba moli	X	1	Y	Z

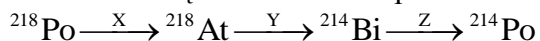
- A. X=1; Y=1; Z=1 C. X=1; Y=0,5; Z=1
 B. X=2; Y=1; Z=2 D. X=2; Y=2; Z=4

18. Przyporządkuj literom P, R, S obliczone wartości masy substratu i produktów.

	NO	CO	N_2	CO_2
Masa, g	30	P	R	S

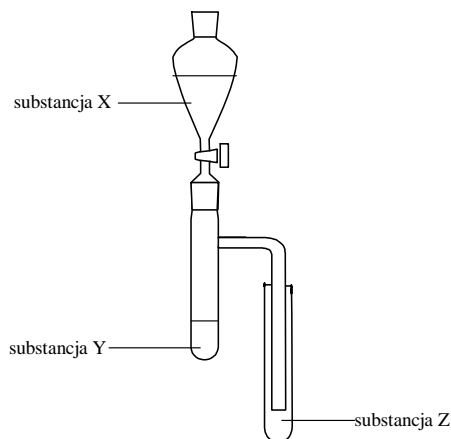
- A. P=28; R=14; S=44 C. P=14; R=14; S=22
 B. P=28; R=28; S=44 D. P=14; R=7; S=21

19. Poniżej przedstawiono schemat przemian promieniotwórczych. Literami X, Y i Z oznaczono cząstki emitowane podczas kolejnych przemian. Podaj symbole tych cząstek.

- A. $\text{X} = {}^4_2\alpha$; $\text{Y} = {}^0_{-1}\beta$; $\text{Z} = {}^0_{-1}\beta$ C. $\text{X} = {}^4_2\alpha$; $\text{Y} = {}^4_2\alpha$; $\text{Z} = {}^0_{-1}\beta$
 B. $\text{X} = {}^0_{-1}\beta$; $\text{Y} = {}^0_{-1}\beta$; $\text{Z} = {}^4_2\alpha$ D. $\text{X} = {}^0_{-1}\beta$; $\text{Y} = {}^4_2\alpha$; $\text{Z} = {}^0_{-1}\beta$

20. Uzupełnij schemat ilustrujący doświadczenie, którego celem było otrzymanie chlorowodoru w wyniku reakcji soli kuchennej z kwasem siarkowym(VI).

	substancja X	substancja Y	substancja Z
A.	H ₂ SO ₄	NaCl	Na ₂ SO ₄
B.	H ₂ SO ₄	HCl	NaCl
C.	H ₂ SO ₃	NaCl	HCl
D.	H ₂ SO ₄	NaCl	HCl

Przed Tobą 3 zadania otwarte. Rozwiąż je, stosując zasady matematyki i właściwe prawa chemiczne. Masy molowe pierwiastków i związków chemicznych wyrażaj z dokładnością do liczb całkowitych. Nie używaj korektora ani ołówka, błędne zapisy przekreśl. Każde rozwiązanie zadania powinno znaleźć na odpowiednich stronach w karcie odpowiedzi (również obliczenia pomocnicze).

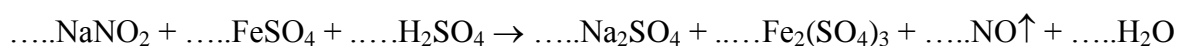
Powodzenia!

21. Uzupełnij równanie reakcji, dobierając współczynniki metodą bilansu elektronowego (3 pkt).

Utlenianie:

Redukcja:

Równanie reakcji:

UKŁAD OKRESOWY PIERWIĄSTKÓW CHEMICZNYCH

masa atomowa A_r — 30,97

liczba atomowa Z — 15

— symbol chemiczny pierwiastka

— nazwa pierwiastka

13	14	15	16	17	18
10,81 B	12,01 C	14,01 N	15,99 O	18,99 F	20,28 Ne
5 bor	6 węgiel	7 azot	8 tlen	9 fluor	10 neon
26,98 Al	28,09 Si	30,97 P	32,07 S	35,45 Cl	39,95 Ar
13 glin	14 krzem	15 fosfor	16 siarka	17 chlor	18 argon

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1,00 H																	4,00 He
1 wodór																	2 hel
6,94 Li	9,01 Be																
3 lit	4 beryl																
22,99 Na	24,31 Mg																
11 sód	12 magnez																
39,10 K	40,08 Ca	44,96 Sc	47,87 Ti	50,94 V	52,00 Cr	54,94 Mn	55,85 Fe	58,93 Co	58,69 Ni	63,55 Cu	65,41 Zn	69,72 Ga	72,64 Ge	74,92 As	78,96 Se	79,9 Br	83,79 Kr
19 potas	20 wapń	21 skand	22 tytan	23 wanad	24 chrom	25 mangan	26 żelazo	27 kobalt	28 nikiel	29 miedź	30 cynk	31 gal	32 german	33 arsen	34 selen	35 brom	36 krypton
85,47 Rb	87,62 Sr	88,91 Y	91,22 Zr	92,91 Nb	95,94 Mo	98 Tc	101,07 Ru	102,91 Rh	106,42 Pd	107,87 Ag	112,41 Cd	114,82 In	118,71 Sn	121,76 Sb	127,6 Te	126,9 I	131,29 Xe
37 rubid	38 stront	39 itr	40 cyrkon	41 niob	42 molibden	43 technet	44 ruten	45 rod	46 pallad	47 srebro	48 kadm	49 ind	50 cyna	51 antymor	52 tellur	53 jod	54 ksenon
132,9 Cs	137,33 Ba	138,91 La	178,49 Hf	180,95 Ta	183,84 W	186,21 Re	190,23 Os	192,22 Ir	195,08 Pt	196,97 Au	200,59 Hg	204,38 Tl	207,20 Pb	208,98 Bi	209 Po	210 At	222 Rn
55 cez	56 bar	57 lantan	72 hafn	73 tantal	74 wolfram	75 ren	76 osm	77 iryd	78 platyna	79 złoto	80 ręć	81 tal	82 olów	83 bismut	84 polon	85 astat	86 radon
237 Fr	226 Ra	227 Ac	261 Rf	262 Db	263 Sg	264 Bh	265 Hs	266 Mt									
87 frans	88 rad	89 aktyn	104 utherford	105 dubn	106 seaborg	107 bohr	108 has	109 meitner									

140,12 Ce	140,91 Pr	144,24 Nd	145 Pm	150,36 Sm	151,96 Eu	157,25 Gd	158,93 Tb	162,5 Dy	164,93 Ho	167,26 Er	168,93 Tm	173,04 Yb	174,97 Lu
58 cer	59 razeody	60 neodym	61 promet	62 samar	63 europ	64 gadolin	65 terb	66 dysproz	67 holm	68 erb	69 tul	70 iterb	71 lutet
232,04 Th	231,04 Pa	238,03 U	237 Np	244 Pu	243 Am	247 Cm	247 Bk	251 Cf	252 Es	257 Fm	258 Md	259 No	262 Lr
90 tor	91 protaktyl	92 uran	93 neptun	94 pluton	95 ameryk	96 kiur	97 berkel	98 kaliforn	99 einstein	100 ferm	101 hendelev	102 nobel	103 lorens

	metale
	niemetale
	półmetale

ROZPUSSZCZALNOŚĆ SOLI I WODOROTLENKÓW W WODZIE (TEMP. 291-298K)

	Na ⁺	K ⁺	NH ₄ ⁺	Mg ²⁺	Ca ²⁺	Sr ²⁺	Ba ²⁺	Ag ⁺	Cu ²⁺	Zn ²⁺	Al ³⁺	Mn ²⁺	Cr ³⁺	Fe ²⁺	Fe ³⁺	Pb ²⁺	Sn ²⁺	Sn ⁴⁺
OH⁻	r	r	r	s	s	s	r	n	n	n	n	n	n	n	n	s	n	n
F⁻	s	r	r	s	s	s	s	r	o	s	s	s	s	s	s	s	r	r
Cl⁻	r	r	r	r	r	r	r	n	r	r	r	r	s	r	r	s	r	r
Br⁻	r	r	r	r	r	r	r	n	r	r	r	r	s	r	r	s	r	r
I⁻	r	r	r	r	r	r	r	n	o	r	o	o	o	s	o	s	s	r
S²⁻	r	r	r	o	o	o	o	n	n	n	o	n	o	n	n	n	n	n
SO₃²⁻	r	r	r	s	s	s	s	s	s	o	s	o	s	o	o	s	o	o
SO₄²⁻	r	r	r	r	s	s	n	s	r	r	r	r	r	r	o	n	r	r
NO₃⁻	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	o	r
ClO₃⁻	r	r	r	r	r	r	r	r	r	x	x	x	x	x	x	r	x	x
PO₄³⁻	r	r	r	s	n	n	n	n	s	s	s	s	s	s	s	n	o	r
CO₃²⁻	r	r	r	s	n	n	n	n	s	s	o	s	o	s	o	n	o	o
HCO₃⁻	s	r	r	s	s	s	o	o	o	o	o	s	o	s	o	o	x	x
SiO₃²⁻	r	r	o	n	n	o	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	o	o
CrO₄²⁻	r	r	r	r	s	s	n	n	s	s	o	s	o	o	s	n	o	o

r - substancja dobrze rozpuszczalna

s - substancja słabo rozpuszczalna (osad wytrąca się ze stężonego roztworu)

n - substancja praktycznie nierozpuszczalna

o - substancja w roztworze wodnym nie istnieje

x - związek nie istnieje

BRUDNOPIS